

Egy kecskeméti tanáregyéniség, Vámos Károly

Vámos Károly 1938. április 5-én, Fülöpszálláson látta meg a napvilágot, egy nagyon szegény család első szülöttként. Édesapja, akitől a Károly nevet kapta, 1915-ben született, fiatal korában béresként dolgozott. 1937-ben Kozma Saroltával kötött házassága után földművelésből és – mivel ezermester volt – mindenfajta egyéb munkákból próbálta eltartani családját. A II. világháborúban tüzerként harcolt, orosz hadifogságba hurcolták. Amikor a családja már minden reményét elveszítette, 1946-ban betegen, 47 kilósan egy bányában szerzett sérülése miatt hazajöhetett. Az '50-es évek mélyszegénysége után az Útfenntartó Vállalatnál dolgozott nyugdíjazásáig. Édesanyja 1919-ben született egy hatgyermekes gazdálkodó család 6. gyermekeként. Az ő öröksége volt a családi házuk és a hozzá tartozó két kisholdas föld (kert). Éppen ezért szülei nem is akarták a szegény, nincstelen legényhez feleségül adni.

A házasságkötés után egész életében a háztartást vezette, illetve a kertet művelte. 1949. szeptemberben 11 és fél év után megszületett kishúga, Sárrika, akit nagyon szeretett, óvott és védett.

Az édesanya fiatalon, 55 éves korában hunyt el 1974-ben, idegei akkorra már teljesen tönkrementek, de halálát tüdőembólia okozta. Férje öt év múlva, 1979-ben 64 évesen követte őt, mindketten a fülöpszállási református temetőben nyugszanak.

Vámos Károly elemi iskolai tanulmányait Fülöpszálláson végezte. Bár nyolc éven át kitűnő tanuló volt, esztergályos ipari tanuló vagy traktoros akart lenni, elsősorban a pénz miatt. Ám tanárai unszolására szülei beleegyeztek, hogy gimnáziumban folytassa tanulmányait. Ehhez egy kis anyagi segítséget a községi tanácstól kapott. Így lett 1952. szeptember 1-től a kunszentmiklósi Damjanich János Gimnázium diákja. Két évig itt is tandíjmentességet élvezett. Igazgatója Pátkay Imre, osztályfőnökei Kosdy Gabriella, Molnár Andorné és Sipos József voltak. A kötelező orosz nyelv mellett rendkívüli tantárgyként angolt és latint is tanult. Kollégista, aktív sportoló és kiváló tanuló volt.

Vámos Károly

Atlétizált, ami edzetté tette, élete további szakaszára is jó állóképességet biztosított számára. Ez is hozzájárult, hogy tanárként 38 éven át minden nap gyalog járt be munkahelyére, a gimnáziumba. 1956. június 23-án kitűnő eredménnyel érettségizett, majd sikeresen felvételizett a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem magyar–orosz szakára. Az I. félévben volt magyar–orosz szakos, a II. félévben, 1957 tavaszától nyílt lehetőség valamilyen nyugati nyelvszakra „átnyergelni”, és ő a német nyelvet választotta. Az egyetemen is kiválóan tanult. 1958 februárjában orosz nyelvvizsgát tett jeles eredménnyel, majd 1959 márciusában letette latin nyelvvizsgáját is. Egyetemi év-

folyamatai között több nagyszerű barátot talált, akikkel élete végéig levélben, telefonon, találkozásokon tartotta a kapcsolatot. Különösen hat jó barátot, az általa Kuruc-tábornak nevezett csapattal (melynek ő volt a hetedik tagja): dr. Magyar Miklós, Furák György, Szokolczay Lajos, Varga József, Kurucz János, Dienes István és ő.

1961. június 24-én vette át egyetemi diplomáját, mely szerint magyar–német szakos középiskolai tanár lett. Friss diplomájával jelentkezett Kecskemétre, a Katona József Gimnáziumba, ahová a jóképű, 180 cm magas fiatalember azonnal felvételt nyert, és 1961. szeptember 1-től 38 éven át, 1999-ig itt tanított.

A Kecskeméten tett első látogatása alkalmával, augusztus 23-án megismert egy szép, fiatal leányt, Izsák Editet. Mindketten szerelemre lobbantak, noha Edit még csak akkor kezdte a gimnázium 4. osztályát. Érettségi után eljegyezték egymást és 1963. november 23-án házasságot kötöttek. 50 évig éltek szeretetteljes házasságban. 1964-ben megszületett kislányuk, Andrea, 1968-ban megérkezett második gyermekük, György. Andrea lányuk vörös diplomával végzett óvónő lett, ma Ausztriában dolgozik. Gyuri egyedül él Pátkán, magánvállalkozóként tevékenykedik, a számítógép és az elektronika a munkája alapja.

Vámos Károly a gimnáziumba kerülésekor olyan szerencsés helyzetben volt, hogy mindkét szakját taníthatta. Oktatott esti és levelező tagozaton is. Tóth István *A szellem napvilágán* című újságcikkében így ír róla: „A katedrán fekete hajú, lelkes kiállású, közvetlen fiatalember. Barátságos arccal, biztatóan néz körül tanítványain, mielőtt felteszi a kérdést. Vámos Károly tanár úr együtt lobog osztálya friss szellemi tüzeségével. Ifjú szívekben élek – mondja maga elé félhalkan a fiatal tanár, s eszembe jut, milyen szeretettel jellemezte tanítványait, akik fizikai munkások, alkalmazottak, de napi munkájuk után fáradt, sokszor nehezen mozgó ujjal is hétről-hétre sikeresebben küzdenek helyesírásuk, fogalmazásuk jobbá tételéért.”

A tanár úr 1970 és 1973 között a Megyei Tanács Művelődési Osztály Pedagógus Továbbképzési Kabinetjének munkatársa volt, de gimnáziumában továbbra is tanított óraadóként. Aztán 1973-ban ismét visszatért teljes óraszámú tanítónak. Több hazai és két külföldi nyelvi továbbképzésen is részt vett. Élvezte a tanítást, kedvvel, szeretettel végezte, és nagyon büszke volt gimnáziumára.

Huszonöt évig a megyei Tudományos Ismeretterjesztő Társulat (TIT) nyelvtanára volt és a Városi Idegen Nyelvi Szakosztály titkára. Négy alkalommal volt osztályfőnök. Diákjai, miután felnőtté váltak, utána is tartották vele a kapcsolatot. Ő szívesen ment a találkozókra, várta ezeket az alkalmakat. Érdeklődéssel hallgatta a beszámolókat, az egykori tanítványok életének alakulását.

1975-ben Mester Barnabás igazgató úr maga mellé vette igazgatóhelyettesnek. Sárkány Ernővel hármásban sikeres vezetői voltak a Katonának. Mai napig emlegetik Vámos Károly legendás vezetői stílusát. Szervezőképességét, empátiáját határozottsággal és óriási munkabírással ötvözve jelentősen hozzájárult a gimnázium kiváló eredményeihez, sikereihez. Mint magáról mondta: „Mindig kimondottan humán érdeklődésű voltam. A tanítványaimmal nagyon jó volt a kapcsolat. Pedagógiai munkámban a rend, fegyelem, munka volt az alapul – de jó hangulatban. Magammal szemben is ez érvényesült.” Tizenhat éven át végezte ezt a munkát. Évtizedekig szerkesztette a Katona József Gimnázium újságját és évkönyveit. A Katona József Társaság ügyvezető alelnöki feladatait is ellátta 1983-tól ’87-ig. Tagja volt a Városi KISZ Bizottságnak és a Pedagógus Szakszervezetnek. 1998-ban vonult nyugállományba, de 1999. szeptemberig még egy évet tanított. Összesen 38 évet „húzott le” a pedagógus pályán, és 2010-ben kissé keserűen ezt írta: „11 év alatt már el is értem a százezer forintos nyugdíjat!”

A tanár úr hobbija a történelem volt, elsősorban a XX. század nagy háborúi érdekelték. Talán azért is, mert édesapja testvére, Sándor nagybátyja eltűnt a II. világháborúban. A német történelem állt még közel hozzá, ami érthető is német nyelvszakos létére. Csak a valóságról szóló könyvek, filmek érdekelték: pl. útikönyvek, történelmi események, felfedezések. Szívesen énekelt, mulatott, dalolt családi összejövetelen, baráti társaságban, találkozón. Egyébként otthon ülő típus volt, szerette a csendet, a nyugalmat. A házimunkában szívesen részt vett, környezetének rendje a vesszőparipája volt. Szépen gondozott kertjében jó kedvvel dolgoztatott, különösen nyugdíjba vonulása után. Az olvasás mellett különösképpen kedvelté vált a rímfaragás, amely egész életét végigkísérte. Mint mondta, ezeket elsősorban önmaga szórakoztatására írta, és csak „förmérvény”-eknek nevezte. Ezekkel a kis versikékkal boldog, vidám perceket szerzett családtagjainak és barátainak is. Névnapokra, születésnapokra előszeretettel „fabrikált” verses köszöntőket, rigmusokat. Sőt, diákjait is ilyenekkel lepte meg. 1995-ben ballagó 4.b osztályos, német nyelvet tanuló tanítványaitól kis kétsoros versikékkal köszönt el. Ezek kezdősorának betűi az illető nevének kezdőbetűi voltak.

Nagy örömet jelentett számára unokáinak érkezése. Andrea leányának kislfia, Dávid 1987-ben, kislánya Anna pedig 1990-ben született.

Anna magyar szakot végzett és Szegeden él a párjával. A magyar nyelv és irodalom szeretetét, az olvasás örömét nagyapjától kapta örökbe. Ő is verselget, verseskötete is jelent meg: *Hova szalad a lét?* címmel, 2015 februárjában. Ennek bevezetőjében írta a következő sorokat: „... Hosszú távollétből költöztem haza azon a decemberen. Nagyapám ekkor már beteg volt. Kemény, szikár ember volt. Minden moccanása fegyelmezettségről tanúskodott... Szerelmes lendületem, amelyet az egyetemi padba való visszatérés hajtott, megnyitotta előttem nagyapám addig ismeretlen életének kapuit. Mesélt egyetemi éveiről, tanulmányairól, legjobb barátairól, tanáraitól. Mesélt pályájának indulásáról, hitvallásáról, diákjairól. A mélyebb tisztelettel, ahogyan élőt valaha beszélni hallottam. Melegséggel csillogtak ilyenkor szemei, s felemelő volt látni, miként derül fel benne a lélek. Soha nem mondtam ki, hogy miatta, általa kezdtem volna irodalmi tanulmányokba, de nagyapám és apám vére vagyok, közel állnak hozzánk a szavak... Nagyapám és az én életem elválaszthatatlanul összefonódott.”

Dávid unokája Győrben három évig tanult szociális dolgozó szakon, és Kecskeméten a Margaréta Idősek Otthonában dolgozik.

A tanár úr nem szerette a reflektorfényt, szerénysége a természetéből fakadt. Ám munkája eredménye megmutatta kiváló képességeit, így többször is elnyerte szűkebb és tágabb környezete elismerését. Az iskolai és városi vezetés kitüntetésekkel ismerte el munkáját. *TIT elismerő oklevél, Miniszteri dicséret eredményes munkáért*, 1978; *Kiváló munkáért*, 1982, 1987; *Jubileumi emlékplakett*, 1989; *Aranykoszorús KJG jelvény*, 1987, 1993; *KJG Ezüst Emlékérem*; *Kecskemét városáért oktatási díj*, 1998; *Eredményes propagandamunkáért Emlékérem*; *Éljenjárom katona*, 1967; *A Haza Szolgálatáért Érdemérem bronz fokozata*, 1986. 2011-ben Debrecenben még átvehette *Aranydiplomáját*. Ez év novemberében kezdődött és 2012. március végére derült ki, hogy súlyos a betegsége. Novemberben emiatt már nem tudott elmenni szeretett gimnáziumi osztályának 35. éves találkozójára. Egy megrendítő hangú levelet írt volt tanítványainak, melyet egyikük olvasott fel.

2013-ban ismét találkozóra hívta a 45 éve végzett osztálya. Őket is levélben köszöntötte és egyben búcsúzott. A borítékra ezt írta: „*Én búcsúzom és elmegyek, az én időm lejárt...*”

Betegsége egyre súlyosbodott és 2013. október 6-án éjjel Vámos Károly tanár úr örökre távozott az élők sorából. Halálhírét a rokonokon, barátokon kívül döbbenet olvasták diákok szájai. Dávid unokája saját versével búcsúzott nagyapjától.

Azt tartják róla, hogy igazi úriember volt. Mit hagyott hátra? Példamutatást a munkában, viselkedési kultúrát, fanyar humorát. Évfolymtársaira, barátaira, kollégáira őszinte barátságot. Megadatott neki az, ami csak keveseknek, maradandót alkotott.

Hamvasztás előtti búcsúztatása 2013. október 11-én 15 órakor volt a kecskeméti református temetőben. Anna unokája nagypapjától örökölt lelkierővel Kosztolányi *Halotti beszéde*-vel búcsúzott tőle. A versekhez, a költészethez való ragaszkodására tekintettel hamvainak elhelyezésére 2014. április 11-ét, a Költészet Napját választotta tisztelgésül a családja. A kopjafáján elhelyezett márványtáblán a már említett osztályához írott levelének utóirata áll: „*Felhő szélén ülve lábamat lógatom, / Ki búsulni merne, jókedvre nógatom.*”

Emlékét a felesége, a családja, egykori tanítványai és az iskola alapítványa által létrehozott *Vámos Károly Tanáregyéniség Díj* őrzi. A díjat 2015-ben alapították. Ezt a kitüntetést évente olyan humán szakos pedagógusnak ítélik oda, aki eredményesen nevel és tanít, akinek erényeit az iskola közössége elismeri, aki munkájával nagymértékben hozzájárul az iskola jó híréhez, aki tevékenységével elmélyíti a tanulóknak a Katona József Gimnázium iránti ragaszkodást. Vámos Károly, az iskola egykori tanára, igazgatóhelyettese sokat fáradott azon, hogy minden diák jól érezze magát az iskola falai között és közben pallérozódjon az elméje. Az ő következetes, színvonalas munkájának is köszönhető, hogy az iskola rangos gimnáziummá vált. A díj odaítélése előtt a tantestület és a diákok titkosan leadott szavazatait összesítik, majd ezután a kuratórium tagjai döntenek.

Zay László írta: „*Az élet teljességét nem években mérik, hanem örömben. / Kinek-kinek annyit ér az élete, amennyi örömet szerez másoknak.*” A halálhírére volt tanítványaitól érkezett reagálásokról derül ki, hogy a tanár úr által szerzett öröm milyen mély nyomokat hagyott egykori tanítványaiban, barátaiban. Lássunk néhány véleményt!

Papné Anna: „*Kevés ilyen szeretetteljes, nagyszerű, lelkünket látó pedagógus volt közöttünk, aki, amikor dorgált, akkor is ölelt a tekintetével. Csóválta a fejét, de a szemén láttuk, hogy máris megbocsátott. Ettől csak még jobban szégyelltük disznóságainkat. Micsoda nagyszerű nevelést kaptunk!*”

Sominé Hrebik Olga: „*Pályakezddőként, amikor a tanítványaimmal a magyar vagy a német órán szembefordultam, ott érezhettem Tanár Urat magam mellett. Sajátjaim híján másoltam az Ő gesztusait, idéztem mondatait. És harminc tanári év múltán is embersége, őszintesége, következetessége még mindig muníciót ad, előre visz. Hálával gondolok Rá és emlékét örökké őröm.*”

Dr. Döbrentei Margit: „*A Tanár Úr kiváló, példamutató, értékeremtő tanár, pedagógus és mindenek előtt igaz EMBER volt!*”

Terecskei István: „*Ő Tanár Úr volt, és lesz mindig.*”

Túri Gabriella: „*Ő volt az az ember, aki mindig méltóságteljes tartással, de közvetlen humorral szerette a tanítványait. Érettségi nyitónapján csak ennyit mondott nekünk, »A« osztályosoknak, aj vis ju mnóga uszpéhov! – Köszönjük Tanár Úr!*”

Gyulai Erzsébet: „*Engem és a lányomat is tanította Vámos tanár úr. Példaképe lehet mindenkinek a tudása, a szerénysége, a manökenyszerű megjelenése, az embersége miatt. Tényleg tanáregyéniség volt!*”

Bozsik József: „*Nagyon hiányzik, hogy nem hívhatom fel és nem hallhatom kedves hangját, humorát, életigenlő szavait, bölcsességét. Magas mércét tartott mindig önmaga elé és tanítványai elé is. Nála nem volt kettős mérce. Igazi tanító, akinek minden szava, minden gesztusa irányadó nekem mind a mai napig! Nagy ajándék, hogy ilyen mestertől tanulhatam. A szalagavatómra a verselni szerető Vámos tanár úrtól mindannyian kaptunk egy két-sorosost. Nekem ezt írta: Belép az osztályba méla fensőbbsséggel, jó kertész lesz Ő, ha jóba lesz*

az éggel. Profetikus szavak, mert tényleg kertész lettem, és mára valóban jóba lettem az éggel. Akkor még nem is igen jártam templomba.”

Papné Anna: „Istenem! Mennyi-mennyi mindent kaptunk Tőle! Anyu nem véletlenül nevezte Öt »Vámos Atyátoknak«, ami a legnagyobb tisztelet jele. Milyen érdekes, hogy nem kellett harcolnia azért, hogy pl. olvassunk, mert Ő olyan személyiség volt, akitől mindig mindent elfogadtunk. Soha nem emelte fel a szavát, csak ránk nézett mélységes szomorúsággal a szemében, s ettől még jobban fájt, ha rosszat tettünk. De még akkor is éreztük a belőle sugárzó szeretetet és megbocsátást.”

Lakos Edit: „Az egyik legkedvesebb tanárom volt. Annyira tiszteltük, hogy soha nem mentünk felkészületlenül az óráira.”

Kovács Róbertné Csonka Gabi: „A legkiválóbb pedagógus volt, akivel valaha találkoztam. Utolsó németóránkon elhangzott szavai az örömről a mai napig a fülemben csengenek. Nagyszerű ember távozott közülünk! Nyugodjon békében Tanár Úr!”

Dr. Katanics János: „Nem tanított, de vizsgáztatott. Nagyon igazságos, igazi klassz tanár volt!”

Almási Éva: „Embersége, kedvessége, tudása, egész lénye velünk marad.”

Dunai Julianna: „Nekünk a létező legjobb tanár és osztályfőnök a mai napig.”

Barbara és Günter: „Kifinomult német nyelvtudását, éles intellektusát, mélabús és humoros kifejezéseit és kimagasló költői képességét – ráadásul németül – nagyon hiányolni fogjuk.”

Probojáczné Túri Éva: „Vámos Karcsi! Szuper tanár és ember volt. Az Istennek is csak a jók kellene!”

A legjobb barátja, dr. Magyar Miklós így emlékezett rá:

„1956-ot írtunk. Felvételt nyertem Debrecenbe, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karára. Szüleim rendkívül alacsony jövedelmére való tekintettel a kollégiumba is felvettek. Most már tudom, milyen szerencsés voltam, hogy Vámos Károly, Karesz szobatársa lehettem öt éven át. Erkölcsi példaképpé vált. De erről majd később.

Kilencen laktunk egy szobában, emeletes vaságyakon. Valamennyien szerény ösztöndíjunktól éltünk. Annak érzékeltetésére, mennyire szegények voltunk, megemlítem, hogy egyik szobaton, hogy némi pénzhez jussunk, vállaltunk egy éjszakai vagonkirakást. Persze Karesz is velünk volt. Kockaköveket kellett kipakolnunk, szeneslapátokkal. Aki látott már kockakövet és szeneslapátot, el tudja képzelni, mire vállalkoztunk. Most ezeket a sorokat írva arra gondolok, ez éppoly abszurd társítása volt egymáshoz nem illő eszközöknek, mint Lautréamont francia költőé: »Szép, mint egy esernyő és egy varrógép véletlen találkozása a boncasztalon.« Amikor reggel hullafáradtan hazafelé mentünk, találkoztunk az egyetemi bálból hazatérő társainkkal.

Aztán kitört az 1956-os forradalom. Már nem emlékszem pontosan, melyik napon, de egyszer csak megjelent a kollégium előtt egy teherautó és felszólítottak bennünket, hogy szálljunk fel, mert ötszáz ávos halad Debrecen felé, és azokat kell feltartóztatnunk. Jéghideg szélben érkeztünk meg a laktanyába, ahol már gyülekeztek az egyetemisták. Mondanom sem kell, hogy egyikünknek a kezében se volt még fegyver. Annyi időnk sem volt, hogy tudatosítsuk magunkban a veszélyt, amit ötszáz kiképzett ávos jelentett néhány tucat egyetemista számára, amikor közölték a hírt: az ávosok feloszlottak Ebesnél. Vissza a teherkocsikra, majd leadtuk puskáinkat az egyetemen.

Szerencsétlenségére Karesz zsebre tett egy puskagolyót emlékül, amit meg is mutatott nekünk. A baj az volt, hogy az egyik katonatiszt is meglátta. Azonnal elvette tőle a »bűnjelet«, majd közölték vele, hogy jelenjen meg kihallgatáson. Amikor másnap reggel felébredtünk, Karesz már nem volt otthon. Egy versikét hagyott az asztalon, amelynek már csak a

refrénjére emlékszem: „Áruló nem leszek soha.” Nem is lett. Bár megfenyegették, hogy amennyiben nem lesz besúgó, apját kuláknak minősítik és mindenüket elkobozzák, hazaengedték még aznap, miután látták, hogy hajthatatlan. Micsoda tisztaság és lelkierő kellett ahhoz, hogy egy alig tizennyolc éves fiatalember nemet tudjon mondani ilyen fenyegetések hallatán!

Azt mondtam, erkölcsi mintaképem lett Karez. Itt egy kis kitérőt kell tennem, és elmondanom, hogy amikor 1964-ben kineveztek magyar lektornak a franciaországi Lille egyetemére, megkeresett egy őrnagy a Belügyminisztériumból és választás elé állított: kimehetek öt évre Franciaországba tanítani és jelentéseket írok, vagy nem vállalom a feladatot és akkor itthon maradok. Ekkor azonnal Karez jutott az eszembe és nemet mondtam, akárcsak ő, annak idején. Szerencsére nem volt folytatása a zsarolásnak, és öt szép évet töltöttem tanítással Franciaországban.

Az egyetem elvégzése után Karez volt az, aki névnap, születésnap köszöntő verseivel, leveleivel tartotta a kapcsolatot a volt szobatársakkal. Az ő révén tudtunk egymásról, mert rendületlenül írta tudósításait magáról, családjáról és azokról, akikkel levelezett.

Aztán beteg lett. Amikor felhívtam, mindig úgy jelentkezett be, hogy a Rákos Vámos.

Halálával betölthetetlen űr keletkezett és ezt az űrt érzik ma is mindazok, akik ismerték és szerették Vámos Károlyt.”

Varga Istvánné

HÍREK

JÁZSÁGÉRT DÍJ, 2020. „A Jászságért” Alapítvány Kuratóriuma az 1/2020. sz. döntésével a huszonkilencedik alkalommal átadandó *Jászságért Díjat*, s a vele járó 1 000 000 forint elismerést megosztva

dr. Körei-Nagy József jogász, gépészmérnök

és neje,

dr. Körei-Nagy Katalin ügyvéd

részére ítéli oda a jászsági hagyományok megőrzéséért végzett sokoldalú, példaértékű tevékenységük elismeréseként. Nevezettek 2004-ben Zagyvarékasról költöztek Jászberénybe, s örömmel kapcsolódtak be a jászsági kulturális szervezetek munkájába. Mindketten tagjai a Jászok Egyesületének és a Jászsalsószentgyörgyi Helytörténeti és Hagyományőrző Egyesületnek. A Jászsági Hagyományőrző Egylet révén közösségi rendezvények, viseletbemutatók, színdarabok állandó közreműködői. Évekig énekeltek a jászberényi Nagyboldogasszony Főtemplom Énekkarában, Körei-Nagy dr. jelenleg is énekel a Lehel Vezér Gimnázium Férfikarában. Dr. Körei-Nagy Katalin rendszeresen publikál több helyi lapban. Kristóf fiuk méltó örököse a családi értékrendnek, folytatója a jász hagyományok aktív megélésének, bemutatásának.